

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

3. juli 2003 *

I sag C-156/01,

angående en anmodning, som Centrale Raad van Beroep (Nederlandene) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager,

R.P. van der Duin

mod

Onderlinge Waarborgmaatschappij ANOZ Zorgverzekering UA

mod

Onderlinge Waarborgmaatschappij ANOZ Zorgverzekering UA,

og

T.W. van Wegberg-van Brederode,

* Processprog: nederlandsk.

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 21, artikel 22, stk. 1, litra c), artikel 28 og 31 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Wathelet, og dommerne C.W.A. Timmermans, A. La Pergola (refererende dommer), P. Jann og S. von Bahr,

generaladvokat: D. Ruíz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Van der Duin ved advocaat F.T.I. Oey

— den nederlandske regering ved H.G. Sevenster, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved W.-D. Plessing og M. Lumma, som befuldmægtigede

- den spanske regering ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget

- den franske regering ved G. de Bergues og C. Bergeot-Nunes, som befuldmægtigede

- det Forenede Kongeriges regering ved R. Magrill, som befuldmægtiget, bistået af barrister C. Lewis

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. Michard og H.M.H. Speyart, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 26. september 2002 er afgivet mundtlige indlæg af Van der Duin ved F.T.I. Oey, af Onderlinge Waarborgmaatschappij ANOZ Zorgverzekeringen UA ved E.G.J. Broekhuizen, som befuldmægtiget, af den nederlandske regering ved C. Wissels, som befuldmægtiget, af den spanske regering ved N. Díaz Abad, af Det Forenede Kongeriges regering ved C. Lewis og af Kommissionen ved H.M.H. Speyart,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 24. oktober 2002,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 21. marts 2001, indgået til Domstolen den 10. april 2001, har Centrale Raad van Beroep i medfør af artikel 234 EF forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 21, artikel 22, stk. 1, litra c), artikel 28 og 31 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter »forordning nr. 1408/71«).

- 2 Disse spørgsmål er blevet rejst inden for rammerne af to retssager, der føres mellem Van der Duin, som er nederlandsk statsborger og bosat i Frankrig, mod Onderlinge Waarborgmaatschappij ANOZ Zorgverzekeringen UA (fortsættelses-sygekasse, herefter »ANOZ Zorgverzekeringen«) og ANOZ Zorgverzekeringen mod Van Wegberg-van Brederode, som er nederlandsk statsborger og bosat i Spanien, vedrørende ANOZ Zorgverzekeringens afvisning af at afholde udgifterne til den behandling, som er blevet ydet til de pågældende i Nederlandene.

Den fællesskabsretlige ramme

3 Artikel 1, litra o)-q), i forordning nr. 1408/71 bestemmer:

»I denne forordning:

[...]

o) betyder udtrykket »den kompetente institution« :

i) den institution, som den pågældende er tilsluttet på tidspunktet for indgivelse af begæringen om ydelser

eller

ii) den institution, hvorfra den pågældende er berettiget eller ville være berettiget til at modtage ydelser, såfremt han eller et eller flere af hans familiemedlemmer var bosat i den medlemsstat, på hvis område denne institution befinder sig

eller

[...]

p) betyder udtrykket »bopælsstedets institution« og »opholdsstedets institution« henholdsvis den institution, som har kompetence til at udrede ydelser på det sted, hvor den pågældende er bosat, og den institution, som har kompetence til at udrede ydelser på det sted, hvor den pågældende opholder sig, i henhold til den lovgivning, som gælder for den nævnte institution, eller, såfremt en sådan institution ikke findes, den af den kompetente myndighed i den pågældende medlemsstat udpegede institution

q) betyder udtrykket »den kompetente stat« den medlemsstat, på hvis område den kompetente institution befinder sig.«

4 Artikel 19 med overskriften »Bopæl i en anden medlemsstat end den kompetente stat — Almindelige regler«, der er indeholdt i afdeling 2 med overskriften »Arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer«, i kapitel 1 i afsnit III, bestemmer:

»1. En arbejdstager eller en selvstændig erhvervsdrivende, der er bosat i en anden medlemsstat end den kompetente stat, og som opfylder betingelserne i den

kompetente stats lovgivning for ret til ydelser, i givet fald ved iagttagelse af bestemmelserne i artikel 18, har i den stat, hvor han er bosat, ret til følgende ydelser:

- a) naturalydelse, der for den kompetente institutions regning ydes af institutionen på bopælsstedet i henhold til den for denne institution gældende lovgivning, som om den pågældende var forsikret der

[...]

2. Bestemmelserne i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den kompetente stat, for så vidt de pågældende ikke er berettiget til disse ydelser i medfør af lovgivningen i den stat, på hvis område de er bosat.

[...]«

- 5 Artikel 21 i forordning nr. 1408/71, der er indeholdt i samme afdeling, og som har overskriften »Ophold i eller flytning til den kompetente stat«, har følgende ordlyd:

»1. De i artikel 19, stk. 1, omhandlede arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende, som opholder sig på den kompetente stats område, har ret til ydelser efter denne stats lovgivning, som om de var bosat der, uanset om de allerede har modtaget ydelser for samme sygdoms- eller moderskabstilfælde forud for dette ophold.

2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på de i artikel 19, stk. 2, omhandlede familiemedlemmer.

[...]«

- 6 Under overskriften: »Ophold uden for den kompetente stat — Tilbagevenden eller flytning til en anden medlemsstat under et sygdoms- eller moderskabstilfælde — Nødvendigheden af at rejse til en anden medlemsstat for at få den fornødne behandling« bestemmer artikel 22, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1408/71 følgende:

»1. En arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som opfylder de i den kompetente stats lovgivning foreskrevne betingelser for ret til ydelser, i givet fald ved iagttagelse af bestemmelserne i artikel 18, og:

- a) hvis tilstand under et ophold på en anden medlemsstats område kræver øjeblikkelig ydelse af hjælp

eller

[...]

- c) som af den kompetente institution får tilladelse til at rejse til en anden medlemsstat for der at få den efter hans tilstand fornødne behandling

har ret til:

- i) naturalydelse, der for den kompetente institutions regning ydes af opholds- eller bopælsstedets institution efter den lovgivning, der gælder for denne institution, som om han var forsikret dér, dog således at det tidsrum, for hvilket disse ydelser kan udredes, afhænger af den kompetente stats lovgivning

[...]

2. [...]

Den i stk. 1, litra c), krævede tilladelse kan ikke nægtes, når den pågældende behandling er opført under de ydelser, der er fastsat i lovgivningen i den medlemsstat, hvor vedkommende er bosat, og såfremt denne behandling under hensyn til den pågældendes aktuelle helbredstilstand og udsigterne for sygdommens udvikling ikke kan ydes inden for den frist, der normalt er nødvendig for at opnå denne behandling i den medlemsstat, hvor han er bosat.«

- 7 Artikel 28 med overskriften »Ret til pension eller rente i medfør af lovgivningen i en enkelt eller i flere stater i tilfælde, hvor der ikke er ret til ydelser i

bopælslandet«, der er indeholdt i afdeling 5 med overskriften »Pensionister eller rentemodtagere og deres familiemedlemmer«, i kapitel 1 i afsnit III, bestemmer:

»1. En person, der har ret til pension eller rente efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som ikke har ret til ydelser efter lovgivningen i den medlemsstat, hvor han er bosat, har dog for sig selv og sine familiemedlemmer krav på disse ydelser, for så vidt han, om fornødent under iagttagelse af bestemmelserne i artikel 18 og bilag VI, ville være berettiget hertil efter lovgivningen i den medlemsstat eller i mindst én af de medlemsstater, som det påhviler at yde pension (rente), såfremt han var bosat i den pågældende stat. Ydelserne skal udredes på følgende vilkår:

- a) naturalydelser ydes (for den i stk. 2 omhandlede institutions regning) af institutionen på bopælsstedet, som om den pågældende var berettiget til pension eller rente i medfør af lovgivningen i den stat, hvor han er bosat, og havde ret til naturalydelserne

[...]

2. I de i stk. 1 omhandlede tilfælde bestemmes den institution, som det påhviler at afholde udgifterne ved naturalydelser, efter følgende regler:

- a) såfremt pensionisten (rentemodtageren) kun har ret til de nævnte ydelser i medfør af lovgivningen i én medlemsstat, påhviler udgifterne den kompetente institution i denne stat

[...]«

- 8 Artikel 31 med overskriften »Pensionistens (rentemodtagerens) og/eller hans familiemedlemmers ophold i en anden medlemsstat end den, hvori de er bosat«, der er indeholdt i samme afdeling, bestemmer:

»En person, der har ret til pension eller rente efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som er berettiget til ydelser efter lovgivningen i en af disse medlemsstater, samt den pågældendes familiemedlemmer har, når de opholder sig i en anden medlemsstat end den, hvori de er bosat, ret til:

- a) naturalydelser, som ydes af opholdsstedets institution efter den for denne gældende lovgivning, til udgift for institutionen på det sted, hvor pensionisten (rentemodtageren) er bosat

[...]«

- 9 Artikel 29, stk. 1 og 2, i forordning (EØF) nr. 574/72 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved forordning nr. 2001/83 (herefter »forordning nr. 574/72«), bestemmer:

»1. En pensions- eller rentemodtager skal for at opnå naturalydelser på den medlemsstats område, hvor han er bosat, i medfør af [...] artikel 28, stk. 1, [...] [i forordning nr. 1408/71] lade sig selv og sine familiemedlemmer registrere ved bopælsstedets institution under fremlæggelse af attest om, at han har ret til disse

ydelse for sig selv og sine familiemedlemmer i medfør af den lovgivning eller en af de lovgivninger, hvorefter han modtager pension eller rente.

2. Denne attest udstedes efter pensions- eller rentemodtagerens anmodning af den institution eller en af de institutioner, som det påhviler at udbetale pension eller rente, eller eventuelt af den institution, der er beføjet til at træffe afgørelse vedrørende ret til naturalydelse, så snart den pågældende opfylder betingelserne for opnåelse af ret til disse ydelser [...]«

10 Artikel 93, stk. 1 og 3, i forordning nr. 574/72 bestemmer:

»1. Naturalydelse, der i medfør af [...] artikel 19, stk. 1 og 2, [i forordning nr. 1408/71] er udredet til arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og til medlemmer af deres familie, der er bosat på den samme medlemsstats område, samt naturalydelse, der er udredet i medfør af [samme forordnings] artikel 21, stk. 2, artikel 22, artikel 25, stk. 1, 3 og 4, artikel 26, artikel 29, stk. 1, eller artikel 31, skal af den kompetente institution refunderes den institution, der har udredt de nævnte ydelser, med de faktiske udgifter, således som disse fremgår af den sidstnævnte institutions regnskaber.

[...]

3. Når den faktiske størrelse af de i stk. 1 nævnte ydelser ikke fremgår af regnskaberne for den institution, der har udredt dem, og der ikke er truffet nogen aftale i medfør af stk. 6, skal refusionsbeløbet fastsættes til et fikseret beløb på grundlag af alle relevante oplysninger, der kan udledes af de foreliggende data. Den Administrative Kommission afgør, hvilket grundlag der skal anvendes ved beregningen af de fikserede beløb, og fastsætter disses størrelse.«

11 Artikel 95, stk. 1-3, i forordning nr. 574/92 fastsætter:

»1. Udgifterne ved naturalydelser, der er udredet i medfør af [...] artikel 28, stk. 1, [...] [i forordning nr. 1408/71], skal af de kompetente institutioner refunderes de institutioner, der har udredet disse ydelser, på grundlag af et fikseret beløb, der i videst muligt omfang svarer til de faktiske udgifter.

2. Det fikserede beløb fås ved at multiplicere den gennemsnitlige årlige udgift pr. pensions- eller rentemodtager med det gennemsnitlige antal pensions- eller rentemodtagere, der årligt kommer i betragtning, og nedsætte det herved fremkomne beløb med 20%.

3. De nødvendige faktorer for ansættelsen af dette fikserede beløb fastlægges efter følgende regler:

a) Den gennemsnitlige årlige udgift pr. pensions- eller rentemodtager udregnes for hver medlemsstat ved at dividere de årlige udgifter til samtlige naturalydelser, der af institutionerne i denne medlemsstat er udredet til samtlige personer, der efter den pågældende medlemsstats lovgivning modtager pension eller rente i henhold til de sociale sikringsordninger, der skal tages i betragtning, samt til deres familiemedlemmer, med det gennemsnitlige årlige antal pensions- eller rentemodtagere [...]

[...]«

- 12 Som det fremgår af De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikrings afgørelse 94/604/EF nr. 153 af 7. oktober 1993 om de blanketter, der skal benyttes ved anvendelsen af forordning nr. 1408/71 og nr. 574/72 (E 001, E 103 — E 127) (EFT 1994 L 244, s. 22), udgør blanket E 121 den attest, der er nødvendig for at registrere pensions- eller rentemodtageren og deres familiemedlemmer ved bopælsstedets institution i overensstemmelse med forskrifterne i artikel 28 i forordning nr. 1408/71 og artikel 29 i forordning nr. 574/72. Det fremgår endvidere af denne afgørelse, at den attest, der er nødvendig i den situation, der er omhandlet i artikel 31 i forordning nr. 1408/71, er blanket E 111, hvorimod blanket E 112 er nødvendig i den situation, der er omhandlet i samme forordnings artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i).

Tvisterne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 13 R.P. van der Duin forlod Nederlandene i 1989 for at bosætte sig i Frankrig.
- 14 Idet R.P. van der Duin blev erklæret erhvervsudygtig med et erhvervsevnetab på mellem 80 og 100%, har han siden august måned 1990 oppebåret ydelser ved invaliditet i henhold til Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (lov om arbejdsudygtighed) og Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (lov om forsikring mod uarbejdsdygtighed), der udredes af den kompetente nederlandske institution.
- 15 Efter at have bosat sig i Frankrig lod R.P. van der Duin sig registrere ved den lokale sygekasse (herefter »CPAM«) ved hjælp af en blanket E 121, hvilket indebærer, at han blev omfattet af ordningen om ydelse af naturalydelse i artikel 28 i forordning nr. 1408/71.

- 16 I november 1993 fik R.P. van der Duin en alvorlig læsion af underarmen, som han blev behandlet for i Frankrig i ca. et år.
- 17 R.P. van der Duin var fra den 31. januar til den 29. marts 1995 indlagt på Academisch Ziekenhuis (universitetshospitalet) i Rotterdam (Nederlandene), hvor han blev behandlet for post-traumatisk dystrofi af højre hånd.
- 18 Efter at R.P. van der Duin definitivt var vendt tilbage til Nederlandene, ophørte hans registrering ved CPAM den 18. august 1995.
- 19 Academisch Ziekenhuis i Rotterdam, som havde anmodet ANOZ Zorgverzekeringen om at afholde udgifterne til den behandling, som R.P. van der Duin havde modtaget, fik afslag herpå den 24. november 1995. Til støtte for dette afslag har ANOZ Zorgverzekeringen for det første gjort gældende, at den omhandlede behandling ikke opfylder de betingelser, der er fastsat i artikel 22, stk. 1, litra a), nr. i), i forordning nr. 1408/71, idet — uanset at R.P. van der Duin den 15. februar 1995 fik udstedt en blanket E 111 — dennes helbredstilstand ikke krævede øjeblikkelig ydelse af hjælp i bestemmelsens forstand. For det andet er betingelserne i forordningens artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), heller ikke opfyldt, da CPAM den 29. august 1995 afviste at udstede blanket E 112, hvilken blanket ANOZ Zorgverzekeringen den 5. august 1995 havde anmodet om at få udstedt med tilbagevirkende kraft.
- 20 Ved dom af 2. december 1998 gav Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch (Nederlandene) R.P. van der Duin medhold i det søgsmål, som han havde anlagt til prøvelse af afgørelsen fra ANOZ Zorgverzekeringen. R.P. van der Duin appellerede herefter denne afgørelse til Centrale Raad van Beroep.

- 21 T.W. van Wegberg-van Brederode forlod Nederlandene i marts 1995 for at bosætte sig i Spanien med sin ægtefælle. Ægtefællen oppebærer pension i henhold til Algemene Ouderdomswet (lov om almindelig aldersforsikring), der udredes af de kompetente nederlandske institutioner.
- 22 Efter at have bosat sig i Spanien lod de sig registrere ved Servei Català de la Salut (spansk sygesikringsinstitution, herefter »SCS«) ved hjælp af blanket E 121, hvilket indebar, at de blev omfattet af ordningen om ydelse af naturalydelse i artikel 28 i forordning nr. 1408/71.
- 23 Da det var nødvendigt at få udført en hysterektomi, efter at en spansk gynækolog, som T.W. van Wegberg-van Brederode havde opsøgt, havde stillet diagnosen uterus myomatosus, tog hun til Nederlandene for dér at blive opereret hos den gynækolog, der tidligere havde behandlet hende. Indgrebet fandt sted den 19. april 1996.
- 24 Det nederlandske hospitals anmodning om afholdelse af de udgifter, der var forbundet med T.W. van Wegberg-van Brederodes operation, blev den 25. april 1997 afvist af ANOZ Zorgverzekering med en begrundelse, der i det væsentlige er identisk med den, som blev fremført for R.P. van der Duin. Uanset, at SCS havde udstedt blanket E 111 til T.W. van Wegberg-van Brederode før hendes afrejse til Nederlandene, opfylder den pågældende operation ikke de betingelser, der er fastsat i artikel 22, stk. 1, litra a), nr. i), i forordning nr. 1408/71. Desuden er betingelserne i samme forordnings artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), heller ikke opfyldt i hovedsagen, bl.a. fordi SCS efterfølgende afviste at udstede blanket E 112, hvilken blanket der var blevet fremsat anmodning om at få udstedt med tilbagevirkende kraft efter operationen.
- 25 T.W. van Wegberg-van Brederode anlagde sag til prøvelse af denne afgørelse ved Arrondissementsrechtbank te Utrecht (Nederlandene). Ved dom af 28. juli 1999

fik hun medhold i sagen med den begrundelse, at SCS ikke var den institution, der var kompetent til at meddele den tilladelse, der er omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71, og at det følger af forordningens artikel 28, sammenholdt med artikel 31, at det påhviler den kompetente nederlandske institution at afholde udgifterne til den pågældende behandling i hovedsagen.

- 26 ANOZ Zorgverzekeringsinstansi indbragte herefter denne afgørelse for Centrale Raad van Beroep.
- 27 I forelæggelseskendelsen har Centrale Raad van Beroep udtalt, at den går ud fra, dels at R.P. van der Duin og T.W. van Wegberg-van Brederodes helbredstilstand ikke krævede øjeblikkelig ydelse af hjælp i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 22, stk. 1, litra a), i forordning 1408/71, dels at de pågældende var rejst til Nederlandene med henblik på dér at få den behandling, der er omtvistet i hovedsagen.
- 28 I denne forbindelse har den forelæggende ret anført, at institutionens afholdelse af udgifterne til de ydelser, der er omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71, er betinget af, at den pågældende forinden har opnået en tilladelse. Retten har i øvrigt anført, at selv om bestemmelsen kun sigter til »en arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende«, finder den efter Domstolens praksis ligeledes anvendelse på pensions- eller rentemodtagere (jf. dom af 31.5.1979, sag 182/78, Pierik, Sml. s. 1977).
- 29 Centrale Raad van Beroep er imidlertid i tvivl om, hvorvidt den pågældende bestemmelse finder anvendelse på en pensionist eller rentemodtager eller dennes familiemedlemmer, der i overensstemmelse med artikel 28 i forordning nr. 1408/71 har ret til naturalydelse, der ydes af bopælsstedets institution for den kompetente institutions regning i den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, når de pågældende ønsker at rejse til sidstnævnte medlemsstat for at lade sig behandle dér.

- 30 I denne forbindelse har den forelæggende ret bl.a. anført, at artikel 21 i forordning nr. 1408/71 særligt vedrører arbejdstagere, der, idet de bor i en anden medlemsstat end den kompetente medlemsstat, opholder sig i sidstnævnte medlemsstat, hvilket kunne antyde, at forordningens artikel 22 kun omhandler retten til ydelser, der udredes uden for den kompetente medlemsstats område. I det foreliggende tilfælde er Kongeriget Nederlandene imidlertid forblevet den kompetente stat, således som bl.a. antydes ved ordlyden af artikel 1, litra o)-q), i forordning nr. 1408/71 og Domstolens praksis (dom af 16.3.1978, sag 117/77, Pierik, Sml. s. 825, og af 10.1.1980, sag 69/79, Jordens-Vosters, Sml. s. 75).
- 31 Såfremt dette ikke er tilfældet, er det Centrale Raad van Beroeps opfattelse, at samme retspraksis i det mindste indicerer, at det i tilfælde af anvendelse af artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71 må være institutionen i den kompetente medlemsstat — i dette tilfælde den nederlandske institution — der har kompetence til at meddele den forhåndstilladelse, som der henvises til i denne bestemmelse.
- 32 Såfremt Domstolen bekræfter, at bestemmelsen rent faktisk ikke finder anvendelse på socialt sikrede i R.P. van der Duin og T.W. van Wegberg-van Brederodes situation, har den forelæggende ret yderligere rejst det spørgsmål, om artikel 31 i forordning nr. 1408/71 i deres tilfælde skal anvendes alene, eller forskrifterne i samme forordnings artikel 21 skal anvendes analogt, uagtet at de kun vedrører arbejdstagere.
- 33 Det er under disse omstændigheder, at Centrale Raad van Beroep ved kendelse af 21. marts 2001 har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Finder artikel 22, stk. 1, litra c), i forordning (EØF) nr. 1408/71 også anvendelse på (et familiemedlem til) en pensionist eller rentemodtager, som i henhold til artikel 28 i forordning (EØF) nr. 1408/71 har ret til ydelser, der

udredes af institutionen på bopælsstedet — i det foreliggende tilfælde den franske, henholdsvis den spanske sygeforsikringsinstitution — for den kompetente institutions regning i henhold til artikel 28, stk. 2, litra a), i forordning (EØF) nr. 1408/71 — i det foreliggende tilfælde den nederlandske sygeforsikringsinstitution — såfremt pensionisten (eller hans familiemedlem) rejser til den kompetente medlemsstat — Nederlandene — for dér at få lægelig behandling?

- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, hvilken institution skal da give tilladelse som omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra c), i forordning (EØF) nr. 1408/71?

- 3) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, finder artikel 21 eller artikel 31 i forordning (EØF) nr. 1408/71 da anvendelse på retten til ydelser for (et familiemedlem til) en pensionist eller rentemodtager, som i henhold til artikel 28 i forordning (EØF) nr. 1408/71 har ret til ydelser, der udredes af institutionen på bopælsstedet — i det foreliggende tilfælde den franske, henholdsvis den spanske sygeforsikringsinstitution — for den kompetente institutions regning i henhold til artikel 28, stk. 2, litra a), i forordning (EØF) nr. 1408/71 — i det foreliggende tilfælde den nederlandske sygeforsikringsinstitution — når den pågældende opholder sig i den kompetente medlemsstat?«

Første spørgsmål

- 34 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på en pensionist eller rentemodtager eller på dennes familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den, der udbetaler

den pågældende pension eller rente, og som i den anledning efter at være blevet registreret ved bopælsstedets institution er omfattet af ordningen i forordningens artikel 28, når disse socialt sikrede ønsker at rejse til den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, for dér at få lægelig behandling.

- 35 Samtlige de regeringer, der har afgivet indlæg for Domstolen, samt Kommissionen er af den opfattelse, at spørgsmålet skal besvares bekræftende.
- 36 For at besvare det således omformulerede spørgsmål bemærkes for det første, at det fremgår af Domstolens praksis, at artikel 22, stk. 1, litra c), i forordning nr. 1408/71 regulerer retten til naturalydelse for pensionister eller rentemodtagere og deres familiemedlemmer, der har bopæl i en medlemsstat, og som anmoder den kompetente institution om tilladelse til at rejse til en anden medlemsstat for dér at få den efter deres helbredstilstand fornødne behandling, hvorimod forordningens artikel 31 — med udelukkelse af artikel 22, stk. 1, litra a) — regulerer retten til naturalydelse for samme kategori af forsikrede, når de pågældende ydelser bliver nødvendige under ophold i en anden medlemsstat end bopælsstaten (jf. Pierik-dommen af 31.5.1979, præmis 6 og 7, og dom af 25.2.2003, sag C-326/00, IKA, endnu ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 26, 34 og 39).
- 37 Kommissionen har i denne forbindelse gjort gældende, at sagsakterne i hovedsagen i sagen vedrørende R.P. van der Duin ikke gør det muligt at afgøre med sikkerhed, om dennes ophold i Nederlandene var planlagt med det formål at få lægelig behandling.
- 38 Hertil bemærkes, at bedømmelsen af de faktiske omstændigheder inden for rammerne af en procedure i henhold til artikel 234 EF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, henhører under

den nationale rets kompetence (jf. bl.a. dom af 15.11.1979, sag 36/79, Denkvit Futtermittel, Sml. s. 3439, præmis 12, og af 16.7.1998, sag C-235/95, Dumont og Froment, Sml. I, s. 4531, præmis 25, og IKA-dommen, præmis 27). Som det fremgår af denne doms præmis 27, har den forelæggende ret imidlertid tilkendegivet, at den går ud fra, at både R.P. van der Duin og T.W. van Wegberg-van Brederode var rejst til Nederlandene for dér at få den behandling, der er omtvistet i hovedsagen, hvilket i øvrigt er forklaringen på, at retten har anset det for at være hensigtsmæssigt at spørge Domstolen, om artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse i en sådan situation.

- 39 Det bemærkes for det andet, at det fremgår af Domstolens praksis, at artikel 28 i forordning nr. 1408/71 har karakter af en »lovkonfliktregel«, ud fra hvilken det for en pensionist eller rentemodtager, der er bosat i en anden medlemsstat end den stat, der udbetaler den pågældende pension eller rente, kan afgøres, hvilken institution der skal udrede ydelserne, og hvilken lovgivning der finder anvendelse (Jordens-Vosters-dommen, præmis 12).
- 40 Når en pensionist eller rentemodtager og dennes familiemedlemmer har samtykket i den ordning, der er indført ved artikel 28 i forordning nr. 1408/71 ved at lade sig registrere ved bopælsstedets institution, som det er fastsat i artikel 29 i forordning nr. 574/72, har denne pensionist, som det fremgår af artikel 28's ordlyd, for sig selv og sine familiemedlemmer krav på naturalydelser, der ydes, som om den pågældende var berettiget til en pension eller rente i medfør af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han er bosat, og som om han havde ret til naturalydelser i medfør af denne lovgivning.
- 41 Det fremgår af Domstolens praksis, at hvis der i et sådant tilfælde efter lovgivningen i den stat, der udbetaler pensionen eller renten, eventuelt kan tilkendes supplerende sociale ydelser til de pågældende socialt sikrede, er der herved tale om en almindelig beføjelse for denne medlemsstat til at tilkende sådanne ydelser, og de pågældende kan ikke af forordning nr. 1408/71 udlede et krav på disse (jf. Jordens-Vosters-dommen, præmis 11-13).

- 42 Det følger bl.a. heraf, at de pensionister eller rentemodtagere og deres familieindlemmer, der henhører under den ordning, der er fastsat i artikel 28 i forordning nr. 1408/71, ikke — som taget i betragtning af den forelæggende ret — i medfør af forordningen kan erhverve supplerende rettigheder, der gør det muligt for dem, når de opholder sig i den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, at fremsætte et krav — svarende til det, der tilkommer arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der er bosat i en anden medlemsstat end den kompetente stat, i medfør af forordningens artikel 21 — på naturalydelse i henhold til lovgivningen i denne medlemsstat, som om de var bosat dér.
- 43 I denne forbindelse bemærkes, i overensstemmelse med det, som hovedparten af de regeringer, der har afgivet indlæg for Domstolen, har gjort gældende, at en sådan analog anvendelse ville være uforenelig med de fremgangsmåder, som fællesskabslovgiver har bestemt skal følges, når den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, skal afholde udgifterne til de ydelser, der er udredt for dennes regning af bopælsstedets institution i medfør af artikel 28 i forordning nr. 1408/71.
- 44 Som det fremgår af artikel 95 i forordning nr. 574/72, skal udgifterne til de ydelser, der er udredt i medfør af artikel 28, nemlig principielt refunderes bopælsstedets institution af den kompetente institution i den stat, der udbetaler pensionen eller renten, i form af et fast beløb, der er bestemt til at dække samtlige de naturalydelser, der skal udredes til de pågældende, og hvis beløb beregnes på grundlag af den gennemsnitlige årlige udgift til lægebehandling af en pensionist eller rentemodtager henhørende under bopælsmedlemsstaten. Dette faste beløb omfatter således udgifterne til eventuelle behandlinger, der er udført i en anden medlemsstat end bopælsmedlemsstaten.
- 45 Hvis man tillod den socialt sikrede, der er omfattet af den ordning, der er fastsat i artikel 28 i forordning nr. 1408/71, efter forgodtbefindende at rejse til den

medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, med henblik på dér fra den kompetente institution i denne medlemsstat at modtage de ydelser, der er fastsat i dennes lovgivning, ville det indebære, at medlemsstaten for anden gang skulle påtage sig at afholde udgifter til en behandling, som den allerede har finansieret med det faste beløb, som den har overført til bopælsmedlemsstaten.

- 46 Er der derimod tale om arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende, der er bosat i en anden stat end den kompetente stat, bemærkes, at det forhold, at institutionen i den kompetente stat direkte afholder udgifterne til de ydelser, der er udredt til den pågældende under et ophold i denne stat som omhandlet i artikel 21 i forordning nr. 1408/71, ikke indebærer en dobbelt finansiering for denne sidstnævnte medlemsstats vedkommende. For så vidt angår sådanne arbejdstagere finder den kompetente stats afholdelse af udgifterne til naturalydelser, som institutionen i bopælsmedlemsstaten har udredt til arbejdstagerne i medfør af artikel 19 i forordning nr. 1408/71, ikke sted i form af betaling af et årligt fast beløb, men som fastsat i artikel 93 i forordning nr. 574/72 i form af en refusion af de faktiske udgifter til de pågældende ydelser, således som disse fremgår af den sidstnævnte institutions regnskaber.
- 47 De følger af ovenstående bemærkninger, at når pensionisterne eller rentemodtagerne og deres familiemedlemmer er blevet registreret ved bopælsstedets institution, har disse personer i overensstemmelse med artikel 28 i forordning nr. 1408/71 og artikel 29 i forordning nr. 574/72 for dem selv og deres familiemedlemmer krav på naturalydelser fra den kompetente institution i bopælsmedlemsstaten, som om de pågældende var berettiget til en pension eller rente i medfør af lovgivningen i sidstnævnte stat, og som af denne årsag havde ret til disse naturalydelser. Det følger heraf, at nævnte institution og bopælsmedlemsstaten som følge af denne juridiske fiktion og den ligestilling, der er resultatet heraf, i forhold til disse socialt sikrede bliver den kompetente institution og den kompetente stat for så vidt angår tildeling af disse ydelser, med forbehold af det i denne doms præmis 41 anførte.

- 48 Under disse omstændigheder er der intet til hinder for, at artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71 anvendes på de socialt sikrede, der således er omfattet af den ordning, der er fastsat ved nævnte forordnings artikel 28, i lighed med andre pensionister eller rentemodtagere og deres familiemedlemmer, der er omfattet af lovgivningen i bopælsmedlemsstaten.
- 49 Som det kræves efter artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), opfylder disse socialt sikrede de foreskrevne betingelser i lovgivningen i den kompetente stat, nemlig deres bopælsmedlemsstat, for ret til ydelser. Det følger heraf, at deres rejse til en anden medlemsstat med henblik på at opnå de naturalydelser, som der er ret til efter den nævnte bestemmelse, er underlagt forskrifterne i bestemmelsen, herunder når den pågældende rejser til den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten.
- 50 Det skal i denne forbindelse endvidere bemærkes, at artikel 22 i forordning nr. 1408/71, betragtet inden for rammerne af EF-traktatens almindelige mål, hører til de bestemmelser, der skal gøre det muligt for en arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, på de i bestemmelsen fastsatte betingelser at opnå naturalydelser i de andre medlemsstater, uanset hvilken national institution han er tilsluttet, og uanset hans bopælssted (jf. i tilsvarende retning vedrørende en tidligere affattelse af artikel 22, Pierik-dommen af 16.3.1978, præmis 14).
- 51 Henset til samtlige ovenstående bemærkninger skal det første præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at den ligeledes finder anvendelse på en pensionist eller rentemodtager eller på dennes familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den, der udbetaler den pågældende pension eller rente, og som i den anledning efter at være blevet registreret ved bopælsstedets institution er omfattet af ordningen i forordningens artikel 28, når disse socialt sikrede ønsker at rejse til den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, for dér at få lægelig behandling.

Andet spørgsmål

- 52 Med det andet spørgsmål har den forelæggende ret spurgt, hvilken institution der er kompetent til at meddele den forhåndstilladelse, der er omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71, når anmodningen om tilladelse hidrører fra en pensionist eller rentemodtager eller dennes familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den, der udbetaler den pågældende pension eller rente, og som i den anledning efter at være blevet registreret ved bopælsstedets institution er omfattet af ordningen i forordningens artikel 28.
- 53 Som det fremgår af denne doms præmis 47, forholder det sig således, at når pensionisten eller rentemodtageren og dennes familiemedlemmer er blevet registreret ved den kompetente institution i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, har denne person i overensstemmelse med artikel 28 i forordning nr. 1408/71 og artikel 29 i forordning nr. 574/72 for sig selv og sine familiemedlemmer krav på naturalydelse fra den kompetente institution i bopælsmedlemsstaten, som om han var berettiget til en pension eller rente i medfør af lovgivningen i sidstnævnte stat, og som af denne årsag havde ret til disse naturalydelser, således at nævnte institution og bopælsmedlemsstaten som følge af denne juridiske fiktion og den ligestilling, der er resultatet heraf, i forhold til disse socialt sikrede bliver den kompetente institution og den kompetente stat for så vidt angår tildeling af disse ydelser.
- 54 Som alle de regeringer, der har afgivet indlæg for Domstolen, og Kommissionen har anført, er det institutionen på det sted, hvor de pågældende er bosat, der er den institution, der er kompetent til i givet fald at tillade de socialt sikrede at rejse til en anden medlemsstat, herunder den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, med henblik på dér at modtage naturalydelser på de betingelser, der er fastsat i artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i).

- 55 Som visse af de nævnte regeringer og Kommissionen har anført, kan denne løsning ligeledes begrundes dels i den omstændighed, at det er institutionen på bopælsstedet, som principielt skal bære udgiften til de således udredte naturalydelse i overensstemmelse med forskrifterne i artikel 36 i forordning nr. 1408/71 og artikel 93 i forordning nr. 574/72, dels i den omstændighed, at denne institution selv er bedst egnet til at kontrollere, om betingelserne for at meddele en sådan tilladelse — og navnlig de betingelser, hvorunder artikel 22, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 gør meddelelse af en sådan tilladelse obligatorisk — er opfyldt i det konkrete tilfælde.
- 56 Under hensyn til det ovenfor anførte skal det andet præjudicielle spørgsmål besvares med, at den institution, der er kompetent til at meddele den forhåndstilladelse, der er omhandlet i artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i forordning nr. 1408/71, når anmodningen om tilladelse hidrører fra en pensionist eller rentemodtager eller dennes familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den, der udbetaler den pågældende pension eller rente, og som i den anledning efter at være blevet registreret ved bopælsstedets institution er omfattet af ordningen i forordningens artikel 28, er institutionen på det sted, hvor de pågældende er bosat.

Tredje spørgsmål

- 57 Da det tredje spørgsmål kun er blevet forelagt for det tilfælde, at Domstolen besvarer det første spørgsmål benægtende, og dette spørgsmål er blevet besvaret bekræftende, er det ufornuddent at besvare det tredje spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 58 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske, den tyske, den spanske, den franske og Det Forenede Kongeriges regeringer samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Centrale Raad van Beroep ved kendelse af 21. marts 2001, for ret:

- 1) Artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere,

selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, skal fortolkes således, at den ligeledes finder anvendelse på en pensionist eller rentemodtager eller på dennes familiemedlemmer, der er bosat i en anden medlemsstat end den, der udbetaler den pågældende pension eller rente, og som i den anledning efter at være blevet registreret ved bopælsstedets institution er omfattet af ordningen i forordningens artikel 28, når disse socialt sikrede ønsker at rejse til den medlemsstat, der udbetaler pensionen eller renten, for dér at få lægelig behandling.

- 2) Den institution, der er kompetent til at meddele den forhåndstilladelse, der er omhandlet i nævnte artikel 22, stk. 1, litra c), nr. i), når anmodningen om tilladelse hidrører fra socialt sikrede, der befinder sig i en sådan situation, er institutionen på det sted, hvor de pågældende er bosat.

Wathelet

Timmermans

La Pergola

Jann

von Bahr

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 3. juli 2003.

R. Grass

M. Wathelet

Justitssekretær

Formand for Femte Afdeling